

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — 2.— „ Na štvrt' roka — — — 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komerník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prělát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám <i>sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasý a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dia tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</i></p>
--	---	---

Volebné právo.

Napísal: Dr. Alexander Ernszt.

Tohoročná jar priniesla svetovej histórii udalosti, ktoré v každom páde na náš život budú mať veľký vplyv. Rusko sa premenilo. Amerika proti nám púšťa sa do vojny s tým válečným heslom, že ide cestu pripraviť demokracii. Je to nové rozpoloženie od Vladivostoku po Vancouver, San Francisco. Sú to udalosti pre celý svet najväčšej významnosti. Uprostred stojíme my s našimi spojencami a uvažujeme tieto premeny a udalosti.

Pod svetovou vojnou demokracia prerazila si novú, posiaľ netušenú cestu. Vyvinujú sa smery, ktoré hlboko zakorenené sú v úrodnej pôde, z ktorej na vonok láka ich čas. Tvoria ich okolnosti a daní činiteľa, ľudia môžu nad tým rozmýšľať. Jak málo znamená moc jedného človeka proti prípadným okolnostiam!

Tohoročné jarné udalosti aj Uhorsko postavily pred tie nové otázky, či aj v tejto krajine naďalej udržať možno doterajšie pomery? Nemožno. Nad mieru nenapínajme struny.

Viem ja dobre, čo všetko spojené je s touto otázkou. Viem, že zápasy o hmotné záujmy, na svete sú najhroznejšie. Včul ale o tomto je reč. Viem, že jednotlivci, všetko čo majú, pri tom postavlia na kocku. Viem, že tu jedná sa o celých triedach, ku moci a prevabe navyknutých. Viem, že Grachus mladší padol rukou vlastného švagra. Všetko toto viem, rozmýšlam nad tým, vidím ale, že vo všetkom, vždy a všade mocnejší je duch časov.

Uhorská krajina nemôže poostávať na tom

bode, ktorý jej Štefan Tisza vyznačil. Toto je už premožené stanovisko, jar 1917. roku robí ho nemožným. Není možná vec naďalej v platnosti to udržať, aby jednotliví ľudia i ďalej mali tak nesmierne veľký vplyv; nemožná vec je, aby jednotlivé, malé triedy naďalej požívaly ten vplyv, ktorým sa prítomne honosia a veľké vrstvy obyvateľstva aby ďalej ostávaly bez všetkého vplyvu.

Rozumie sa, včul žijeme v historických okamženiach, veľmi mnoho závisí od božského nadchnutia, k očakávaniu je, že národ i z tejto príležitosti zodpovedne sa bude držať. Národ i v devätnástom stolytí našiel svoju cestu, i vtedy sa početní našli, čo sa priznávali k opozícii, na kocku postavené byly podobné záujmy, k očakávaniu je ale, že i prítomne zvíťazí len to, čo je lepšie, národ nezavedieme na cestu katastrofy.

Nacionálny záujem! Hovorlia, nacionálnym záujmom je udržanie terajšieho stavu. Skutočnosť je, že s nacionálnymi záujmami smiešané spatrujeme tu aj triedne záujmy. Predovšetkým jeden od druhého oddeliť treba tieto dva záujmy. Do ohľadu berúc len samé nacionálne záujmy, do popredia tisknú sa nám isté otázky. Takéto otázky sú: Či možno nacionálne záujmy aj vtedy v platnosti udržať, keď ony so všeobecnými ľudskými elementárnymi pravdami v protive stoja? Či to môžu byť nacionálne záujmy, ktoré s oprávnenými záujmami štátnych občanov nikdy srovnat' nemožno? Či nám tu netreba nastúpiť cestu vyrovnania? Či není možno a či aj nikdy nebude možno tieto záujmy srovnat' ? Či je už všetko zakončené a

uhorský štát na večné veky sotrvávať má v terajšom stave? Môže toto byť nacionálnym záujmom? Nemáme očakávať inej, lepšej budúcnosti?

Koalícia svojim časom dopustila sa veľkej chyby, za ktorú stihla ju zaslúžená pokuta; pribrala sa ku prevedeniu reformy volebného práva a nepreviedla ju, národ jej túto prácu obľahčil, ona ju ale predsa nepreviedla, nevyplnila túto veľkú úlohu, veľké zásluhy mohla si zadovážiť voči národu, vyhla ale veľkej a ťažkej práci. Včul sa znovu stretáme s týmito otázkami, lež za o veľa ťažších a pomútenejších okolností. Čo nám včul osoží žalostné mea culpa?

Tisza nám síce dal nový volebný zákon, ten je ale vlastne len na posmech a nemôže byť považovaný za významný krok do predku. Je to medzi mnohým iným taký zákon, že dľa neho napozatým, jedon človek v jednom volebnom okrese bude mať 600 odvislých hlasov. Cesta, ktorou tento zákon vyneseny bol, veľmi je podobná násilnému oktrojovaniu.

Na tomto bode nemôžeme ďalej nečinne poostávať, všetci, čo vlast svoju milujú, nech sa sdružia ku spoločnej práci, aby proti ich vôli i bez nich nevyvinuly sa udalosti ku záhube krajiny.

Čo žiada kresťanská ľudová strana?

V predošlom čísle sme udali, akým spôsobom gróf Štefan Tisza dal odročiť krajinské zákonodarstvo. Urobil to z tej príčiny, aby umlčal spojenú opposíciu, jej vyslancom nemožným učinil v snemovni, teda pred celou krajinou verejne vykričať hriechy celého Tiszového systému a aby vyslanci pracovnej strany, vzdor zákonu poslanskej nesrovnalosti, bezrestne ďalej prevádzali hnusné kšeftárstva s poslanskými mandátmi.

Keď už kresťanská ľudová strana v zasadnutiach snemovne Tiszových pracovníkov nemôže na zodpovednosť tabať, válečný svoj program vyvinuje v nasledovnom a od vlády pracovnej strany pred celou krajinou dôrazne žiada:

1. Prísne a svedomité preskúmanie a vyšetrovanie záležitosti všetkých od vojenčiny oslobodených.
2. Urľaubovanie na frontoch nachodiacich sa poľných hospodárov a poľnohospodárskych robotníkov ku prevedeniu poľných prác.
3. Zvýšenie a spravodlivé vyplácanie válečnej podpory.
4. Surné polepšenie smutného osudu válečných vdov, sirôt a zmrzačených, invalidov hrdinov.

5. Najprisnejšie kontrolovanie válečných liferantov.

6. Zníženie ceny priemyselných článkov cestou zákona, vyslanie prísnych výborov ku preskúmaniu zákonmi ustanovených cien.

7. Malých priemyselníkov zaopatrenie potrebnou surovou látkou.

8. Obranu hospodárov proti stredištam a nespravodlivému rekvirovaniu.

9. Pre úradníkov a štátnych robotníkov udelenie válečnej drahotnej podpory.

10. Prísne trestanie tovar skrývajúcich, zdražujúcich bankárov, zdieračných agentov, peňažných ústavov, ľud vyžierajúcich a potravín rovné podelenie medzi obecnstvom.

11. Volebné právo pre všetkých, na frontoch bojujúcich hrdinov.

12. Panovníctvo kresťanských mravov v celom zákonodarstve, v celom obore verejnej správy a kresťanskú výchovu života schopného, pevného pokolenia.

Toto žiada kresťanská ľudová strana. Tiszova pracovná strana ale ďalej kšeftuje s poslanskými mandátmi.

Cirkev a svetový pokoj.

Jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch, reč, ktorou zaháji valné shromždenie Svätoštefanskej Úč. Spoločnosti, zakľúčil nasledovne:

«Ako sta by sme znovu žili v dobe babylonského pomútenia reči. Diplomati, politici, ľudstvo a národy nevedia jedon druhého rozumieť. Čo jedni držia za pravdu, to druhí vyhlasujú za omyl. Čo jedni držia za bezpodmienečne oprávnené a mravné, to druhí s najhlbším pohoršením biľagujú ako neprávne a nemravné. Hriechy vyhadzujú si na oči, každý ale s hrdostou vyhlasuje svoju nevinnosť. A všetko toto stáva sa apodiktickým hlasom a protimluvu netrpiacou dôraznosťou. I mimovoľne predkladáme tú otázku, ako mohly povstať toto zúfalé pomútenie pochopov a táto svevoľa mravov? A odpoveď na túto otázku nemôže byť iná, ako že tohoto zmätku pôvodnou príčinou nemôže byť iná, len Boha, metafysiku, božské prikazy mravnosti zapierajúca veda, ktorá sa vžrala do spôsobu terajšieho smýšľania, a toto všade, kdekoľvek siahla, rozdrobila na tolko atomov, kolko je ľudí. Boh, metafysika, zákony mravnosti sú tie istotné a pevné body, okolo ktorých sjednotené poňatie o svete, sjednotené smýšľanie a mravný pocit utvorí sa môžu. Bez týchto na seba odkázaný ostáva rozum ľudský, ktorý pod tlakom náruživosti a záujmov v rôzne smery zablúdi. Neni dvoch ľudí na svete, ktorí by po odvrhnutí večných základov prišli ku stejným výsledkom. Každá pravda a hodnota staly sa relatívnymi. Diplomacia, politika, tlač, obchodníctvo, verejné hospodárstvo vysvetľujú ich dľa svojich vlastných záujmov. Ponevác ale záujmy sú rozličné i pravda mení sa dľa toho, ako ju kto potrebuje. Jestli celý svet príst chce

ku vzájomnému porozumeniu sa, potrebná nám je celý svet prenikajúca sila, ktorá pravdu z relatívneho jej stavu zdvihne do absolútnej výšky a ducha vyslobodí z otroctva hmoty, ktorú dľa ľubovôle pretvárať môžeme.

Takáto sila je rímsko-katolícka Cirkev s jej nepremeniteľnou a sjednotenou naukou. Táto Cirkev v sjednotenom poňatí o svete vedela spojiť Židov, Rimanov, Grékov a barbarov. Po rozptýlení ľudstva v duševnú jej všeobecnosť sdružila najrôznejšie národy, utvorila duševný kosmopolitizmus, kultúrny súzvuk, ktorého konečným cieľom bolo braterské spojenie národov a svetový pokoj. Dobre vedela Cirkev, že prirodzené rozdielnosti a sily rozluky nemôžu zaniknúť. Ani ich nezamýšľala zastaviť. V úctivosti držala osobitné postavenie slobody, oprávnené záujmy národov, dôverovala ale vo vyššej moci a prevahe duševného sjednotenia, dôverovala v panovníctve ducha nad hmotou. A táto ustanovizeň, ktorá uskutočnila toto zázračné sdruženie sveta, utvorila túto pevninu pravdy a pokoja, žije ešte dnes. Cez stáročia pracovali proti nej protivné prúdy, aby zmenšili jej auktoritu. Nazdávali sa, že k dobrému človečenstvu prevádzajú oslobodujúcu prácu, keď napádali jeho sjednotenie. *Mýlili sa ale, bo tým veľmi zlu službu preukázali človečenstvu.* Historia sveta previedla jej okružné kolovanie. Po prepätých výhonkoch individualizmu objavujú sa znovu snahy ku sjednoteniu. Sociálne sdruženia povstávajú so značnými obetami osobných slobôd. Štáty zpevnili pod tlakom vojny. Utvorili sa sdruženia štátov a prejavujú sa vrelé túžby po celého sveta sdružení, ktoré by stály pokoj zabezpečiť malo. *Tieto túžby aj nevyhasnú, bo sú ony najpravdivejším a najhlbším citom človečenstva. Na duševnom poli tieto túžby uskutočnil Boh, keď založil Cirkev.* Keď aj dakedy do života uvedené bude politické sdruženie sveta, utvorené ono môže byť len dľa vzoru Cirkvi, jestli vybudované je ako spoločnosť, spočívajúca na základe vzájomného pokladu človečenstva, všeobecnej pravdy a mravných zákonov a ako taká v úctivosti drží každého národa slobody, prirodzené osobné vlastnosti, historické práva a bráni spoločné blaho a práva človečenstva. Preto aj pri prevedení tejto veľkej úlohy 2000-ročnou jej zkušenosťou neoceniteľné služby preukázať by mohla Cirkev.

Pevne veríme, že aj Cirkev bude mať príslušný zástoj v tej úradnej porade národov, ktorá povolaná má byť ku položeniu základov nového obdobia svetovej historie. Cirkev na každý pád účinkovať tam bude v jej duchu ku neoceniteľnému blahu všetkých, čo jej a v nej nariadeniam Boha, v týchto rokoch útrap lepšie porozumeli, ako v ľahkomyselnosti pokoja a toto porozumenie prenesú i v dobu stáleho pokoja, ktorý potom naučia sa opravde v úctivosti držať.

Čím dôkladnejšie a hlbokosiahajúcejšie je toto porozumenie, tým trvácnejší bude pokoj.

Pápež Benedikt XV. v poslednom jeho, na mňa upravenom liste píše nasledovne: «Ako sme už opätne prizvukovali, pokoj je dar Boha a nie dielo ľudí». Jedine na ľudskej auktorite spočívajúce smluvy nezabez-

pečujú pokoj. Ľudským smluvám výlučne večný Sudca poskytuje mravnú silu a svätosť. Toto neustále ohlasuje Cirkev. Preto aj všetci, čo ohlasujú oddanosť ku Cirkvi, pracujú v záujme požehnaného pokoja. *Sláva a úcta im ako dobrodincom utrápeného človečenstva!* (Dlho trvajúce oduševnené éljen a hlučný potlesk.

Udalosti svetovej vojny.

Východné bojište. Ruské delostrelectvo v minulom týždni na viac miestach zvýšilo jeho zcela bezvýslednú činnosť. O činnosti pechoty niet čo oznámiť.

Macedonský front. Nepriateľ podujal viac protiútokov na také odseky, ktoré mu nemecké a bulharské čaty pri Červenej Stene vyrvaly. Na serreskej rovine palba nemeckých a bulharských kanónov s úspechom rozprášila dve anglické oddelenia pechoty, ktoré chcely napredovať.

Rumunský front. V blízkosti Tulcei opakovala sa živá palba delostrelectva a pechoty. Významnejšej udalosti nebolo.

Taliansky front. Pri Logrinne, na severozápad od Arcieru, oddiel 14. uh. a rak. pluku, po krátkej delostreleckej príprave, vnikol do nepriateľských posícií, zabil jedného dôstojníka a 30 obecných vojakov.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom a Angličanom. Francúzske vojenské vodcovstvo na bojištiach pri Aisne a v Champagni vyše 30 divízií hodilo do boja. Všetky cez šesť dní trvajúce útoky o prelomenie nemeckého frontu s veľkými ztratami tak Francúzov, ako Angličanov, zakončily sa s víťazstvom nemeckých čiat.

Sinajský front. Turecké čaty s pomocou oddielu uhorského ťažkého delostrelectva pri Bagdade vydobily už druhé veľké víťazstvo nad Angličanmi.

Zprisená vojna na mori.

Činnosť nemeckých podmorských lodí.

Amsterdam, 21. apríla. Tunajšia lode assekurujúca agentúra v svojej zpráve o potopených lodach od 16. marca do 16. apríla hovorí: Potopili 117 anglických, 44 francúzskych, 16 talianskych, 5 belgických lodí, 3 ruské lode, 1 kanadsku, 1 brazílsku loď, 9 amerických, 67 norvéžskych, 14 dánskych, 5 gréckych lodí, 2 portugalské, 4 švédske, 4 hollandské a 3 španielske lode.

Revolúcia v Rusku.

Kerenski, revolucionárny minister pravosúdia, o cieľoch Ruska.

Z Petrohradu oznamujú: Na zasadnutí rady robotníkov a vojakov Čeretelli povedal reč, v ktorej hovoril, že ponač Rusko stalo sa slobodnou krajinou a Fínsko a Poľsko vyhlásilo za slobodné, ruské občianske strany v duchu demokracie musia sa zrieknuť každej snahy

po anexii. Rusko nepotrebuje Carihrad a Dardanely. Pokoj s anexiou viedol by len ku novej vojne. Potom minister Kerenski povedal reč, v ktorej hovoril:

— Demokracia znamená slobodnú a priateľskú spoločnosť národov v mene bratstva a slobody. Sú ale okamihy, keď je reč o obrátení vlastných záujmov a teraz žijeme takéto okamihy. Ruská demokracia odmietla každé heslo politiky za anexiu, kým ale nepočujeme na našich hraniciach slovo zrieknutia sa podmaňovania, musíme zostať na našom mieste, aby sme obránili slobodu a vlasť. V tejto vojne vycedená krv našich hrdinov rozkazuje, aby sme ich nasledovali na ceste, ktorú prekonali, a usilovali sa vydržať na slobodnom, neodvislom a mocnom fronte demokracie.

Agrárna reforma v Rusku.

Petrohradská telegrafická kancelária oznamuje: Kongress zastupiteľov robotníkov a vojakov v otázke 8-hodinového pracovného času prijal uzavretie, ktoré vyzýva dočasnú vládu, aby vydala také nariadenie, ktoré uvedie 8-hodinový pracovný deň. Toto nariadenie ale musí umožniť, aby v takých podnikoch, ktoré pracujú v službe národnej obrany, mohlo sa denne i vyše 8 hodín pracovať. Kongress v záverečnom zasadnutí v agrárnej otázke prijal uzavretie, v ktorom ustávajú, že nastal čas ku nastoleniu tejto otázky a postavili nasledovné požiadavky: 1. zrušenie rozdielu v spoločenských triedach a titulov; 2. radikálne zmenenie miestnej administrácie; 3. neobmedzené zhabanie korune, cirkvi a kláštorom patriacich majetkov a ich vydanie sedliakom. Uzavretie dodáva, že konečne riešenie agrárnej otázky podržuje sa ústavodarnému shromaždeniu. Po skončení porád kongressu Plechanov povedal reč, v ktorej poukázal na význam toho uzavretia kongressu, ktorý sa poľahuje na vojnu a vyzval každého k svornosti a práci v záujme spoločného cieľa, aby bolo možno vyhnúť občianskej vojne a dokázať, že ruská demokracia je takéto moc, ktorá je úplne zrelá a súca k panovaniu, ako to i dosiaľ dokázala. Účastníci kongressu rozišli sa za spievania marseille.

Svolanie ústavodarného shromaždenia.

Petrohradská telegrafická kancelária sdeľuje: Kongress zastupiteľov ruských robotníkov a vojakov po krátkej porade prijal zprávu o ústavodarnom krajinskom shromaždení, ktoré, ako chytro len možno, svolajú do Petrohradu na základe všeobecného volebného práva. V hlasovaní armáda ale osobite bude hlasovať. Ženské dostanú práve také volebné právo, ako mužskí. Oprávnenosť k hlasovaniu začína sa dovršením 20. roku života. Rada zastupiteľov robotníkov a vojakov bude kontrolovať ústavodarné krajinské shromaždenie, ktoré ustáli politickú vládnú formu Ruska, jej základné zásady, preskúma agrárnu otázku, vypracuje, potažne zreviduje zákony o robotníkoch a vynesie uzavretia o národnostnej otázke, o miestnej samospráve a o medzinárodných záležitostiach.

Výbor robotníkov žiada zaľakovanie Miljukova.

Zo Stockholmu oznamujú, že knieža Lwow, predseda ruskej dočasnej vlády, za podpory Kerenského, usiluje sa, aby zabezpečil spoločinkovnie výboru robotníkov a dočasnej vlády. Čeidze a jeho privrženci sú ale proti tomu plánu. Robotnícky výbor sa síce neodťahuje od plánu kompromissu, žiada ale, aby Miljukov naskutku zaľakoval a vystúpil z výboru, ktorý riadi vojnu. Okolnosť, že sa knieža Lwow a Kerenski krčevite pridávajú svojho plánu, dokazuje, že vplyv Miljukova a jeho strany klesol.

Sociáldemokrati v ruskej vláde.

Kopenhága, 20. apríla. «Berlingske Tidende» oznamuje z Petrohradu: Teraz už berú za isté, že sociáldemokratický vodca Zarepelli, ktorý sa vrátil zo Sibíra z vyhnanstva, do dočasnej vlády vstúpi čo minister robotníckych záležitostí. Plechanov bude ministrom bez torby, čo dôverník sociáldemokratov vo vláde.

Vážne vzbury proti dočasnej vláde.

«Köln. Zeitung»-u sdeľujú zo Stockholmu: Z Haparandy prichodiace súkromné chýry oznamujú, že v Petrohrade vypukly veľké výtržnosti namerané proti dočasnej ruskej vláde, ktoré sú o vela vážnejšie, ako boly marseilské vzbury. V Haparande cestovateľov zadržali, bo v železničnej premávke nastaly zmätky. Z Ruska od štyroch dní neprišlo žiadnej pošty.

Odkaz Nemecka ruskej vláde.

Berlinský poloúradný «Norddeutsche Allgemeine Zeitung» minule uverejnil odkaz nemeckej vlády ruskej dočasnej vláde. Odkaz znie:

Petrohradská dočasná vláda 10. apríla vydala osvedčenie, ktoré sa v najpodstatnejších punktoch srovnáva s viackrát zopakovanými osvedčeniami Nemecka a jeho spojencov. Dľa tohto ani jedna stránka nechce iné dosiahnuť, ako zabezpečiť svoje jestvovanie, česť a slobodný vývin svojich národov. Ústredné mocnosti si ani nežiadajú, ani v ich záujme nestojí, aby ruský ľud z boja vyšiel uponížený alebo v svojich životných podmienkach otrasený. Nemaly v úmysle dotknúť sa česť alebo slobody ruského ľudu. Nemajú inej žiadosti, ako s uspokojeným susedom žiť v svornosti a priateľstve. Pritom od Nemecka celkom ďaleko stojí, aby sa zamiešalo do nového sriadenia ruských pomerov alebo aby v hodine, keď sa zrodila ruská sloboda, Rusko znova ohrozovalo.

Keď ruský ľud ďalej krváca a trpí namiesto toho, aby sa pokojne a nemýlene venoval vnútornému vybudovaniu svojej slobody, tak v tomto Nemecko neni vinné. Chybu treba hľadať tam, kde v pokračovaní vo vojne majú záujmy. V osvedčení dňa 10. apríla prejavená vôľa ruského ľudu po pokoji, kde nachodí najrozhodnejšiu protimluvu? U jeho vlastných spojencov.

Anglicko, Francúzsko, Taliansko a ich spojenci po odmietnutí návrhu pokoja so strany ústredných mocností celkom otvorene vyhlásili, že pokoj uzavru len pod tou podmienkou, keď Nemecko bude pozbavené veľkých území, ktoré dľa práva k nemu patria, keď Rakúsko-Uhorsko bude rozkusované a Turecko vytisknuté z Európy.

Nech sa ruský ľud dozvie — končí sa nemecký odkaz — že jeho synovia preto musia i ďalej bojovať a hynúť, lebo to spojenci Ruska chcú preto, aby uskutočnili svoje plány o podmaňovaní a anektovaní. Toto je príčinou, že Rusko musí hladovať a trpieť namiesto toho, aby sa tešilo svojej teraz vydobitej slobode a v pokojnom potyku so svojimi susedmi mohlo sa venovať dielu pokroku a ideálom človečenstva.

života. My, veríme a ufame sa, bojujeme za práva ľudstva, za budúci pokoj a za bezpečnosť sveta. Aby sme túto veľkú vec hodným spôsobom a zdarne mohli previesť bez ohľadu na zisk a hmotný osob (!), do služby musíme vstúpiť energiou a múdrosťou, ktoré sa rovnajú veľkosti veci. My musíme byť celkom na čistom s veľkosťou tejto úlohy a že čo vyžaduje ona od našej schopnosti a obetavosti.

Rozpoviem, že pri bojuvaní čo máme ešte skončiť, čo máme smelo skončiť, aby náš boj nebol marný. Musíme nasbierať potravín nazbyt nielen pre nás, pre našu armádu a pre naše válečné námorníctvo, lež aj pre väčšinu tých národov, s ktorými nám je naša záležitosť spoločná a ku pomoci ktorých sa chytíme zbrane. Naše loďné fabriky musia dorábať stá a stá lodí, ktoré aj

Medzi tyrolskými vrchami.

Amerika a svetová vojna.

Wilsonovo vyzvanie k americkému ľudu.

Washington, 16. apríla. (Reuter. kanc.) Predseda Wilson k americkému ľudu vydal nasledovné vyzvanie:

Spoluobčania! Vstúpenie našej milovanej vlasti do strašnej a svetom otriasajúcej vojny, vedenej za demokraciu a za ľudské práva, v živote a v skutkoch národa priviedlo na denný poriadok tak mnoho problém, ktoré naskutku treba povážiť a riešiť, že ufam sa, vďačne prijmete odo mňa niektoré vážne rady a upozornenia. Našu flottu s veľkým náhľením privádzame do válečného stavu a sme na tom, aby sme veľkú armádu organizovali a vystrojili. Ale toto sú len čiastky tej veľkej úlohy, ktorú sme na seba vzali. Tá vec, za ktorú bojujeme, ako ja vidím, není záujmom výlučne jedného sebeckého

napriek podmorským loďam zavezu dennú potrebu na druhý breh Oceánu, naše zeme, bane a fabriky v najhodnejšej miere musia lifrovať materiál našim suchozemným a morským válečným silám ku vystrojeniu k vojne, súčasne náš ľud, za ktorý do zbrane postavení hrdinskí mužovia ďalej nemôžu pracovať, musí sa starať o ich zašatenie a zaopatrenie všetkým potrebným. Európske armády antantu musíme zaopatrovať šatstvom a vystrojením a krosná európskych tkalní musíme zaopatriť surovým materiálom. Pre podmorské lode a pre sto a sto zámorských fabrik musíme zaopatriť uhlie, musíme sa starať o oceľ na vozy a na muníciu, o železničné šíny, o železnice za frontom, o rušne a o vagóny, ktorými sa nahradí každý deň spustošený materiál, o mulice, o kone, o rožnú lichvu a o všetko, čím sa národy Francúzska, Talianska a Ruska ináč samé

zaopatrujú, ku dorábaniu čoho ale teraz nemajú ani dosť ľudí, ani dosť strojov. Najhlavnejšou požiadavkou nášho ľudu a s nami združených národov je hojné zaopatrenie krajiny potravnými článkami. Zaopatrenie potravinami tohto roku je najdôležitejšou úlohou. Bez hojného zaopatrenia potravinami armády a bojujúcich národov celé podujatie, ku ktorému sme sa pripojili, by sa rozpadlo a zle by vypadlo. Reservné zásoby potravín na svete sú veľmi nepatrné.

Wilson konečne ku sporivosti a ku rozumnému gazdovaniu vyzýva obyvateľov Ameriky.

Maximálne ceny mlieka.

Vláda vydala nariadenie, v ktorom ustálila najvyššiu cenu kravského mlieka a výrobkov z neho. Maximálne ceny mlieka sú nasledovné: *V malých a veľkých obciach:* v obchode medzi dorábateľom a predavačom 50 halierov, v obchode medzi dorábateľom a spotrebiteľom 54 halierov a v obchode medzi predavačom a spotrebiteľom 58 halierov. *V mestách so sriadeným magistrátom:* v obchode medzi dorábateľom a predavačom 52 hal., v obchode medzi dorábateľom a spotrebiteľom 54 hal. a v obchode medzi predavačom a spotrebiteľom 58 halierov za 1 liter. *V municipiálnych mestách:* v obchode medzi dorábateľom a predavačom 56 halierov, v obchode medzi dorábateľom a spotrebiteľom 58 halierov a v obchode medzi predavačom a spotrebiteľom 62 halierov. *V Budapešti:* v obchode medzi dorábateľom a predavačom 60 hal., v obchode medzi predavačom a spotrebiteľom: vo veľkom v zavretých konvách 72 hal., v malom v otvorenej nádobe 78 hal., flašové mlieko vo veľkom odpredaji 78 hal., flašové mlieko v malom odpredaji 84 halierov. Predseda Stravovacieho úradu najvyššie ceny mlieka dľa potreby môže zmeniť.

Nariadenie splnomocňuje predsedu Stravovacieho úradu k ustáleniu, potažne ku zmeneniu najvyššej ceny z kravského a ovčieho mlieka dorobeného syra a ovčej bryndze. Pred vydaním tohto nariadenia na lifrovanie z kravského a ovčieho mlieka dorobeného syra, ovčej bryndze a kravského mlieka uzavreté smluvy ostanú v platnosti, ale jestli v smluve ustálené ceny prevyšujú maximálnu cenu, tak len v nariadení ustálené ceny treba platiť. Kto sa proti nariadeniu previní, môžu ho odsúdiť až na 6 mesiacov zavretia a až na 200 korún peňažnej pokuty. Nariadenie 18. apríla vstúpilo do života.

Jarné valné zasadnutie spiš. stolice.

Spišský stoličný výbor 31. marca vydržoval svoje jarné valné zasadnutie. Podžupan dr. Ludvik Neogrady vo svojej štvrtročnej zpráve oznámil nasledovné:

Požiare boli: 4. dec. v Gelnici, 7. jan. vo Forbergu, 25. febr. v Hadušovciach, 4. marca v Spišskej Sobote a 11. marca v Smižanoch. — Výsledok druhého rekvirovania bol nasledovný: v pšenici 72, v raži (žite) 2574,

v jačmeni 11.460 a v ovsi 5144 metr. centov, spolu 19.273 m. c. obilia, teda o 11.273 m. c. viac, ako to vláda bola ustálila pre spišskú stolicu.

Ohľadom stravovania podžupan oznámil, že medzi terajšími hospodárskymi pomerami nijako nemožno dostať toľko múky, ako by bolo potrebné. Následkom nutného polozenia kontingent múky bol znížený od 15. decembra do 15. januára na 50 vagónov, od 15. jan. do 15. febr. na 40 vagónov múky a 9 vagónov kukuričnej múky, od 15. febr. do 15. marca na 38 vagónov múky a 11 vagónov kukuričnej múky, od 15. marca do 15. apr. na 29 vagónov múky a 20 vagónov kukuričnej múky. Taký je výhľad, že kontingent múky aj naďalej bude ešte vždy znížený. Nadžupan opätovne spomenul, že musíme čo najlepšie sporiť a v nasledujúcich mesiacoch, čo najťažších, musíme silne znížiť naše nároky.

Výsledok nariadeného rekvirovania zemiakov bol nepravý; vláda žiadala od stolice 105.800 metr. centov zemiakov a nemohlo sa narekvirovať iba len 33.720 metr. centov, ešte aj z toho potrebujú niektoré vidieky stolice 5800 metr. centov. Následkom ostrej zimy po stolici zamrzlo a zhnulo mnoho zemiakov.

Na budapeštiansku spišskú domoveň stolica odhlasovala 500 korún. Uzavreli i to, že k cieľom válečného sirotského fondu obrátia ročite 2000 korún. Nadžupan kěžmarského slúžneho Dionysa Ujházyho vymenoval za čestného hlavného slúžneho. *Stoličný výborník.*

Pohyb verejných úradníkov.

Z Lipt. Sv. Mikuláša oznamujú: Lipt.-sv.-mikulášski verejní úradníci 4. apríla vydržovali zasadnutie v záujme polepšenia ich hmotného polozenia. Na zasadnutí predostreli memorandum, v ktorom prosia o značnejšie povýšenie ich válečnej podpory a rodinného doplnku, okrem toho prosia pre slobodných úradníkov tisíc korún rýchlej pomoci, pre ženatých ale, aby bola ustálená tá rýchla pomoc dľa počtu členov rodiny. Ďalej pýtali zrýchlenie postupu, dvojnásobné vrátenie rokov válečných do času služobného, zvýšenie bytného a diurní na furmanky, napomáhanie utvorenia úradníckych potravných spolkov s podporou hmotnou a vykázanim tovaru.

Zasadnutie prijalo memorandum a predostrelo ministrom vnútra. — Podobným prosbopisom sa obrátili k vláde aj spišskí úradníci.

CHYRNÍK.

Kráľovský pár jeho Eminencii knieža-primasovi. Ich veličenstvá kráľ a kráľovná jeho Eminencii knieža-primasovi Jánovi *Csernochovi* za jeho spoluúčinkovanie pri korunovaní darovali svoje podobizne. Tieto podobizne radca minsterstva a latere Franc Révy minulý týždeň odovzdal arcipastierovi. Vyše polmetra veľké podobizne v korunačnom rúchu vyobrazujú ich veličenstvá, opatrené sú ich vlastnoručnými podpismi a osadené sú do pekných strieborných rámov.

Veľkonočný dar svätého Otca pápeža válečným zajatcom. Z príležitosti veľkonočných sviatkov svätý Otec pápež rakúsko-uhorským zajatcom v Taliansku poslal milodary. Každý zajatý dostal pápežovým heslom ozdobený balík, v ktorom bolo niečo na zjedenie a víno.

Svätá omša za pokoj. Z Viedne oznamujú, že knieža-arcibiskup dr. Piffl v prítomnosti panovníckeho páru za veľkej assistencie v chráme sv. Štefana slúžil svätú omšu, na korej sa pred obrazom Panny Marie modlil za víťazstvo a za slávny pokoj. Slúbili, že za splnenie ich prosby vo Viedni postavia votívny kostol. Na slávnostnej sv. omši boli prítomní členovia panujúcej rodiny, dvorní hodnostári, spoloční ministri, členovia vlády, náčelník generálneho štábu a mnoho iných generálov, mešťanosta, mestskí radcovia a zastupitelia, katolícke spolky pod svojimi zástavami. Ich veličenstvám na ceste do kostola a z kostola obecenstvo pripravilo srdečné ovácie.

Dar kráľa. Jeho veličenstvo kráľ trom gazdom biharskej stolice, ktorým po sedem synov bojuje na bojišti, poslal po 500 korún a strieborné hodinky ozdobené so začiatočnými literami svojho mena.

Spišský biskup za vojakov. Osvietený pán biskup dr. Alexander *Párvy* na vojenskú domoveň 85. pešieho pluku dal 1000 korún.

Sporiteľňa košickej diecése. V košickej diecése nastal pohyb, aby po vojne zaradená bola diecézanská sporiteľňa.

Na nacionálny votívny kostol potravny a speňajúci spolok trnavských mešťanov obetoval 100 korún.

Školský rok v stredných školách 6. mája sa skončí. Minister náboženstva a verejnej výučby nariadil, aby vo všetkých stredných školách, menovite v gymnásiach, reálkach, dievčenských stredných školách, občianskych školách, vyšších obchodných školách, v präparandiach pre učiteľov, učiteľky a ovodášky školský rok 6. mája bol zakončený a maturitné zkúšky hneď po svätodušných sviatkoch aby boli zadržané. V tomto ohľade urobia výnimku len v takých školách, ktoré počas školského roku prinútené boli vyše dvoch týždňov zastaviť vyučovanie. Ale aj v takýchto školách školský rok najpozdšie koncom júna musí sa skončiť.

Za chudobných poslucháčov university. Z Prešporku píše: Ministerský rada dr. Edmund Polner, profesor prešporskej university, k spomoženiu chudobných poslucháčov prešporskej university obetoval 1500 korún.

Veľkonočný dar vojakom. Kézmarský fabrikant Karol Wein k veľkonočnému pohosteniu vojakov, opatrovaných v kézmarskej nemocnici Červeného Kríža, daroval 200 korún.

Milodary pre vojakov. Z príležitosti veľkonočných sviatkov istý spišsko-novoveský obyvateľ pre vojakov 67. peš. a 9. honv. pluku na bojišti obetoval po 50—50 korunách a miestnej rezervnej nemocnici tiež dal 50 korún a novoveský obchodný spolok vojakom 67. peš. a 9. honvédskeho pluku na bojišti daroval po 25—25 korunách.

Púť ku Svätému Krížu. Cteným bratom a nábožným sestram slovenským hlavného mesta a okolia dávame na vedomie, že ako po iné roky, tak aj prítomne 5. mája usporiadame púť ku Svätému Krížu. Všetkých, čo na tejto púti súčasťou sa chcú, prosíme, aby 5. mája ráno o pol 6. hodine (dľa rátania nového času) prišli na Západné nádražie (Nyugati Pályaudvar), aby si sami vymeniť mohli cestovnú kartu, ktorá do Dorogu a zpiatky koštuje 2 kor. 10 halierov. Ďalšie vysvetlenie podajú začiatkom cesty a o čo možno najpočetnejšie súčasťenie sa úctive prosia riaditelia púte: Jan Krajčí, Jozef Rapota a speváci Jozef Peés, Michal Krivý.

Vojenské vyznačenie. Za hrdinské chovanie sa proti nepriateľovi nadporučik Arnold Szentgály a res. poručik Rudolf Vajda z 85. peš. pluku, ako i Fr. Velesz, nadporučik 9. honv. pešieho pluku, dostali najvyššie pochvalné uznanie so šablami dovedna; Szentgály už po druhýkrát. Levočský rodák Rudolf Kovács, zástavník 34. pešieho pluku, za svoju hrdinskosť dostal už prvej malú striebornú medailu hrdinskosti a teraz, že zdarne konal patrolnú službu, pri čom bol i ľahko ranený, vyznačený bol bronzovou medailou hrdinskosti. Spišský rodák Gustav Fröhlich, kaprál 39. honvédskeho poľného mažiarového pluku, za svoje hrdinské chovanie sa pri zaujatí vrehu Magyaros dostal bronz. medailu hrdinskosti.

Oheň a výbuch vo Wladiwostoku. Na prístavných osadách Wladiwostoku vo východnej Sibíri 21. marca vypukol oheň. Zhorelo 10.000 pudov bavlny a patrónov vybuchlo v hodnote 7 millionov korún. Jedna japonská loď, s nákladom delostreleckého streliva, vyletela do povetria. Myslia, že oheň zapríčinili žandári. Mnohých žandárov zatkli a zaviedli proti nim vyšetrovanie.

Ruský zajatec vrahom. V Mezóberénu zabával sa Franc Počár, sluha kancelárie, s jedným ruským zajatcom. Medzi pijatikou sa povadili a opitý Rus zabil Počára s palicou. Aby zakryl svoj hriech, obesil mrtvolu. Vraha oddali vojenskému veliteľstvu.

Dar na pomník hrdinov. Spišsko-podhradská sporiteľňa na pomník svetovej vojny, vystaviť sa majúci v Podhradí, odhlasovala 500 korún.

Z levočskej reálky kasáreň. Od 22. marca levočskú reálku zaujal káder 15. jágerského bataillonu.

Spišský výbor Červeného Kríža v Levoči pod vedením stol. archivára dr. Eugena Förstera utvoril kanceláriu k spomoženiu a radu dávaniu ohľadom válečnej podpory, válečných vdov a sirôt ako aj invalidov.

Veľký oheň na železničnom nádraží v Moskve. Na moskevskom železničnom nádraží povstal veľký oheň ktorý zničil mnoho potravín a válečného materiálu v hodnote štyroch millionov rubľov.

Karpátske museum v Poprade vlni malo 1073 navštevovateľov. Sbiery a knižnica rozmnožily sa 1209 predmetmi.

Smrť v lese. V levočskom lese 18-ročného robotníka Martina Szedláka z Tepličky stihlo nešťastie počas stínania dreva, následkom čoho zomrel.

Kto vie o ňom? Jozef Zsiak, honvéd 12. stotiny 14. nitrianskeho honvédskeho pešieho pluku, 5. júna 1916. zmiznul na ruskom bojišti. Každého, čo prípadne vie o ňom, úctive prosíme, aby zarmútenú rodinu zmiznutého upovedomil pod adressou: Ján Babocsay, učiteľ, Nemeskosztolány.

Kto vie o ňom? Jozef Habala, inf. 4. čugu 64. pešieho pluku, z ruského bojišta od 20. októbra 1915. nedá o sebe vedieť. Každého, čo o ňom vie, zarmútení rodičia prosia, aby ich upovedomil pod adressou: Ján Habala, Szilád (Nyitra m.).

Za rekvirované prešporské zvony vojenský ärář vyplatil 21.384 korún.

Odkazy vydavateľstva.

M. S. R.: S poslanými 4 kor. vaša podlžnosť vyrovnaná je do 31. marca r. 1915. — J. P. Nyitra-nadány: 4 koruny sme obdržali, do 31. marca r. 1915.

**Svrblavosť
svrab,
hostec,
nemocekože,
staré rany**

stotné lieči zákonom chránený prostriedok **Borovičková masť.** Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglik 3 koruny, veľký teglik 5 korún, rodinný teglik 9 korún k tomu patriaceho borovčkového mydla cena 4 K. Pre Budapešť k dostaniu v lekárňach u Jozefa Töröka, Király-u. 1. a u Ladislava Szolda, Báthory-u. 18. Adressa objednávok na vidiek:

Alexander Gerö, lekárnik Nagyköros 40.

8 halierov

(za 1. poštovú dopisničku) stojí vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle vám

Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad

cis. a kr. dvorného zásielcu Brüx číslo 1544.

☐☐ (Čechy) ☐☐

Nickel alebo ocelové anker hodinky K 16, 18, 20. Válečné rádium anker hodinky K 18, 22, 26. Bielokovové (Glorie striebro) s dvojitou pokrývkou anker remontoir hodinky K 30. Massivné strieborné anker remontoir hodinky K 40, 50, 60. Budičky a stenové hodiny vo veľkom výbere. 3 rokov záruka. Zasielanie s poštovou dobierkou. Záměna povolená alebo návrat peňazi.

Zdarma a franko na žiadosť dostane každý môj hlavný cenník

asi so 4000

vyobrazeniami hodin.

zlatého strieborného,

umelého tovaru a hudobných nástrojov.

Žiacke a koncert husle

K 12, 14, 16, 20, 25, 30

a v. Dobré harmoniky

K 8, 10, 12, 16, 18, 20,

40, 50 a vyše. Záměna

povolená alebo návrat

peňazi. Zasielanie s

poštovou dobierkou

alebo pri voprednom

zaslaní peňazi, Zasiela

vývozný dom

Hanns Konrad

cis. a kr. dvorný zásielcu

Brüx číslo 1545.

(Čechy)

predplatok máte v poriadku. — J. K. G.: S poslanými 2 korunami vaša podlžnosť vyrovnaná je do 31. júna roku 1914.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerski milosrdní bratia.** K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov

v Jágrí (Eger).

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobenín.

Najlepšia kosa na svete je „Kosa generála Dewetta z kanonovej ocele“ ktoré jediným a vylučným dovozcom a predávateľom je **Pavel Sohr, Somogy-Szill**

Dewett generála kosa z delovej ocele je z tých najlepších kovových miešani utvorená, ktorej dorábania je tajnosť jej dielne. 500 korún vyplatím tomu, kto preukáže Dewett generála deloocelovú kosu od druhej firmy. 1000 korún vyplatím tomu, kto z pomedzi 100 Dewett generálových kôs najde len 2 zlé kosity. Kto si chce úplne spoľahlivú a dobrú kosu zaopatrí, ten nech do toho času nekupuje žiadnu kosu, dokiaľ si nežiada a nebude mať v rukách obrázokový cenník od našej chýrnej firmy, ktorá ho zdarma dopošte. Nech každý žiada cenník na dopisujúcom listoku. Najpríhodnejší čas ku obstaraniu kosity je čas v zime. Sberateľom výhoda! Úplná záruka! Kto objedná 10 kusov, jedonástu dostane zdarma. Svedomita obsluha! Viac tisíc poďakujúcich listín a nových objednáviek stojí k službe zaujímateľom. Britva z diamantovej ocele s 5-ročnou zárukou 3 kor.

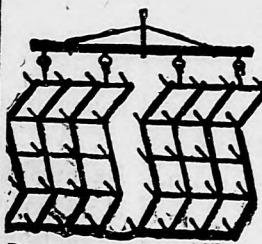
Ochran. známka.

ŠARKAN-KOSA

Jedným kúvaním 3 dni, jedným naostrením cez deň možno s ňou kosť. Podobnej kosity ako je táto ani v dobrote ani v akosti, ani v pružnosti není na celom širom svete. Za každú kosu úplná 3 rokov záruka a kotrá nezodpove, zamen sa bezplatne. Zo skúsenosti ale vieme že medzi tisíc kusmi není ani jednej zlej. Cenník tohoto, každému hospodárovi nevyhnutne potrebného nástroja zdarma poslela:

SARKAN-KOSU rozposielajúce stredišťe **Somogyszil.**

Lehký lež pevný ocelový pluh s truhlicou vováhe 70 kgr. 125 korún. „Juno“ americkánska kónská motyka a shrňáčka prevádza prácu 5-6 centimet. rov 145 korún. Zvlášte dobrá železna brána 2 dielna 42 kgr. 70 kor. 3 dielna 62 kgr. 100 kor. Račte si pýtať cenník a úpravu upotrebenia. K dostaniu u:

Jozef Marosi a Syna

veľký vyvozný dom kôs a železného tovaru Esztergom 15.

